

»Tällä hetkellä» ja »tänään»

Pari vuotta sitten (Vir. 1976 s. 291—292) oli Kielemme käytäntö -osastossa puheena kaksi muodikasta ajanilmausta: *perinteisesti* ja *jatkossa*. Niiden vyöry jatkuu edelleen. Eräässä pitäjänlehdessä kerrottiin taannoin kylän kupeessa olevan leirintäalueen saunasta, joka on osoittautunut niin hyväksi, että kyläläisetkin ovat perinteisesti käyneet siellä kylpemässä. Useimmiten tuon »perinteisesti»-adverbin sijasta kävisi sana *vanhastaan*, tässä saunaesimerkissä ehkä pikemmin jokin semmoinen sanonta kuin *viime aikoina* tai *parina viime kesänä*. »Jatkossa» (i fortsättningen) hokevat pääkaupunkilaiset tekevänsä milloin mitäkin tulevaisuudessa tapahtuvaa, ja kuulee tämän muotisanan heijastumia jo maakunnissakin: »jatkossa menee varmaan hyvin», »sovitaan sitten jatkossa tarkemmin». On kuin ainspuut olisivat loppuneet lauseen rakentajalta ja aukko saanut paremman puutteessa tukkeekseen kappaleen kovalevyä. Paremmasta ei kuitenkaan olisi ollut puutetta. Tarjolla olisivat olleet sellaiset tutut ja ilmaisukykyiset sanat kuin *vastedes*, *myöhemmin*, *tuonnempänä*.

»Perinteisesti» tehdyn ja »jatkossa» tapahtuvan väliin jää laaja lohko nykyisyyttä, sitä mikä hiukan eri vivahtein tapahtuu nyt, juuri nyt, tällä haavaa, tätä nykyä, nykyään tai nykyisin. Näissä pitäisi riittää valinnan varaa. Mutta kun nykyään aukaisee sanomalehden, sieltä tulviikin vastaan muuta: asia kuin asia tapahtuu tai vallitsee »tällä hetkellä». Poimintoja parin päivän ajalta:

»Julkisen sanan neuvoston puheenjohtajana on tällä hetkellä oikeusministeriön kansliapäällikkö Kai Korte.»

»Tällä hetkellä pitäisi päiväkotien suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota alle kolmivuotiaiden lasten suunnattomaan liikunnantarpeeseen, vaati seminaarissa puhunut H. M. Jyväskylän yliopistosta.»

»Kesäteatteritoiminnan tarvetta voitaisiin kaupunginhallituksen mielestä keilla toimivien teatterien vierailunäytännöin. Tällä hetkellä ei minkäänlaisen kokeiluun ole kuitenkaan mahdollisuuksia, koska kulttuurilautakunnan talousarviossa ei ole siihen varoja.»

»Tällä hetkellä kotimaan toimitukset sitovat kapasiteettia vain noin miljoona tonnia.»

»Suomalainen palkansaaja ansaitsee tällä hetkellä kuukaudessa keskimäärin noin 2 800 markkaa.»

»Rantakaavoja laaditaan maassamme tällä hetkellä huomattavasti enemmän kuin muutamia vuosia sitten.»

Hetki on vanhastaan tarkoittanut tuokiota ajan kiitävässä virrassa. Jos tuollaisesta silmänräpäyksellisestä tuokiosta tosiaan olisi puhe, »tällä hetkellä» olisi paikallaan. Hiukan laajentunuttakin tämän ilmauksen käyttöä on kai pidettävä hyväksyttävänä. Mutta useimmissa edelle lainatuissa esimerkeissä on kysymys jo muusta kuin tuommoisesta vähäisestä viattomasta alueenlaajennuksesta. »Tällä hetkellä» on selvästi tunkeutunut alueelle,

jonka pitäisi kuulua lähinnä sanoille *nykyään, tätä nykyä*.

Samalla alueella tapaa toisenkin turhan tulokkaan: sanan *tänään*. Eräiden muiden kielten mallin mukaan sitä on kyllä jo kauan käytetty jonkin verran sellaisissa yhteyksissä, joissa ei ole puhe kirjaimellisesti vain kulumassa olevasta päivästä. Sanonnan kuvallisuus on silloin tavallisesti paistanut läpi; jokainen on ymmärtänyt, että kun esim. erään nelikymmenluvulla ilmestyneen teoksen nimi oli »Lappi eilen — tänään — huomenna», ei sillä voitu tarkoittaa vain kolmen peräkkäisen päivän jonoa. Mutta kaikki tekstiyhteydet eivät ole yhtä selviä. Pari äskettäin sanomalehti uutisista huomaamaani tapausta:

»Tänään työttömyys on vakavin ongelma OECD-maissa.»

»Tänään sopimuksia [hautojen hoidosta] tehdään ainoastaan yhdeksi tai viideksi kesäksi kerrallaan ja yhden kesän hoitomaksu haudan suuruudesta riippuen on 125 markkaa ja viiden kesän hoito 500 markkaa.»

Tällainen ei ole vakiintuneen suomen kielen mukaista. Voidaan lisätä, että se ei ole myöskään uutiskielen kannalta tarpeeksi selvää. Sanomalehti toimitetaan päiväksi kerrallaan, ja lukija on tottunut odottamaan, että *tänään* tarkoittaa lehdessä joko ilmestymispäivää tai kirjoituspäivää (tavallisesti eilistä). Ennen kuin yllä olevat katkelmat varmasti ymmärtää, mieleen pyrkii sellainen tulkinta, että samasta on kysymys näissäkin tapauksissa. Taas on epäaito, epäselväkin ilmaus syönyt alaa ilmauksilta *nykyään* ja *tätä nykyä*.

Valppautta siis ajanilmausten käyttöön! »Perinteisesti», »tällä hetkellä», »tänään» ja »jatkossa» ovat tunkeilijoita, joita ilman on selvitty vanhastaan, voidaan selvittää nykyään ja toivottavasti selvittää vastakin.

T. I.